

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 28. märts 2023
(OR. en)

6819/23

ECOFIN 187
UEM 46
SOC 143
EMPL 100
COMPET 143
ENV 174
EDUC 74
RECH 62
ENER 92
JAI 214
GENDER 21
ANTIDISCRIM 21
JEUN 40
SAN 100

SEADUSANDLIKUD AKTID JA MUUD DOKUMENDID

Teema: NÕUKOGU SOOVITUS euroala majanduspoliitika kohta

NÕUKOGU SOOVITUS,

...

euroala majanduspoliitika kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 136 lõiget 1 koostoimes artikli 121 lõikega 2,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,² eriti selle artikli 6 lõiget 1,

¹ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

² ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,
võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,
pärast konsulteerimist majandus- ja rahanduskomiteega,
pärast konsulteerimist majanduspoliitika komiteega

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroala majanduse taastumist COVID-19 pandeemia järgsel ajal on takistanud mitmed välisšokid. Eelkõige tänu otsustavatele majanduspoliitilistele meetmetele, mida on võetud nii riikide kui ka liidu tasandil, ning piirangute kaotamisele kasvas euroala sisemajanduse koguprodukt (SKP) 2021. ja 2022. aastal märkimisväärselt: vastavalt 5,3 % ja 3,5 %. Ka tööturg on osutunud vastupanuvõimeliseks – töötuse määr langes 2022. aastal rekordiliselt madalale tasemele (6,7 %). Ülemaailmne energiahindade tõus, suurenenud ebakindlus ja tarneahela häired tulenevalt Venemaa agressioonisõjast Ukraina vastu tõid aga 2022. aasta teisel poolel kaasa majandustegevuse tuntava aeglustumise. Energiakriisi tõttu tuli 2023. aasta prognoose korrigeerida allapoole. SKP kasv peaks kogu euroalal 2023. aastal aeglustuma ainult 0,3 %-ni ning seejärel jõudma 2024. aastal uuesti 1,5 %-ni. Suundumused energiaturul ja muudel kaubaturgudel on kiirendanud inflatsiooni, mis on aja jooksul laienenud mujalegi ning ulatus 2022. aastal 8,4 %-ni. Inflatsioon peaks lähikuudel jääma kõrgeks, olles 2023. aastal 6,1 % ja alanedes alles 2024. aastal. Tööturud jäävad prognooside kohaselt tugevaks, sest nõudlus tööjõu järele on endiselt suur. Kuna suur osa ettevõtetest kurdab jätkuvalt tööjõunappuse üle, peaks töötus järgmisel aastal suurenema üksnes mõõdukalt, enne kui see 2024. aastal taas vähenema hakkab. Samal ajal peaks nominaalpalga kasv 2023. aastal kiirenema, kuid jääma inflatsioonitempost aeglasemaks, mis toob kaasa kodumajapidamiste ostujõu vähenemise.

Selle taustal on euroala jooksevkonto ülejääk vähenenud, võttes arvesse märkimisväärselt halvenevat energiabilanssi, ning mis puutub tulevikku, siis euro nominaalne nõrgenemine USA dollari ja mõne muu valuuta suhtes alates 2021. aasta teisest poolest annab suurte energiakulude tõttu tõenäoliselt üksnes tagasihoidliku tõuke konkurentsivõimele.

- (2) Makromajanduslike tingimuste halvenemine ja suured hinnaerinevused liikmesriigiti takistavad sissetulekute ja majandustsüklite lähenemist euroalal. Kuigi COVID-19 pandeemia tõi kaasa olulised erinevused makromajanduslikes tulemustes, olid need erinevused suuresti lühiajalised ning pandeemial oli üksnes piiratud ja ajutine mõju majandustsüklite sünkroniseerimisele. Energiakriisil on euroalale uus heterogeenne makromajanduslik mõju. Kuna energiaallikate jaotus ja energiašoki mõju leevendamiseks võetud poliitikameetmed on riigiti erinevad, on tekkinud suured erinevused euroala riikide kogu- ja alusinflatsioon. Kõrgematel energiahindadel ja tarneahela häiretel on olnud euroala liikmesriikides tootmisele ja teenustele ebaühtlane mõju ning see võib kaasa tuua suhtelise konkurentsivõime muutuse. Kuigi olemasolevad näitajad osutavad, et konkurentsivõime erinevused euroalal on seni olnud piiratud, on euroala jooksevkonto saldode erinevused viimasel ajal peamiselt energiabilansi halvenemise tõttu suurenenud.

- (3) Selleks et tagada asjakohane ja koordineeritud poliitiline reageerimine halvenevatele majandusväljavaadetele ja kõrgele inflatsioonile, peavad rahandus- ja eelarvepoliitika olema asjakohaselt läbimõeldud ja sidusad. Rahapoliitikas tuleb käsitleda kõrget inflatsiooni. Euroopa Keskpank (EKP) on valmis tegelema soovimatu ja korrapäratu turudünaamika võimalike riskidega, mis kujutavad endast tõsist ohtu rahapoliitika ülekandumisele kogu euroalal. Praeguses olukorras suurendaks nõudluse toetamisele suunatud laiapõhjaline ekspansiivne eelarvepoliitika veelgi inflatsioonisurvet. Valitsemissektori võlg on mitmes euroala liikmesriigis suur. Seetõttu on vaja eelarvepoliitikat, mis on liikmesriigiti asjakohaselt diferentseeritud vastavalt nende majandus- ja eelarveolukorrale, nagu soovitas nõukogu oma 12. juuli 2022. aastasoovitustes igale liikmesriigile, milles käsitletakse riiklikke reformikavasid ja esitatakse nõukogu arvamused 2022. aasta stabiilsusprogrammide kohta¹. Samuti peaksid liikmesriigid olema valmis kohandama riiklikult rahastatavaid jooksvaid esmaseid kulutusi vastavalt muutuvale olukorrale, säilitades ühtlasi võla jätkusuutlikkuse. Samal ajal tuleb võtta sihipäraseid ja ajutisi eelarvemeetmeid haavatavate inimeste ja ettevõtete toetamiseks, et muu hulgas kaitsta töökohti ja inimkapitali, säilitades ühtlasi hinnasignaale ja pakkudes stiimuleid energiatarbimise vähendamiseks. Endiselt on väga oluline tihedalt koordineerida poliitikameetmeid liikmesriikide vahel. Kõrge inflatsiooni sotsiaalse mõju leevendamisel on esmatähtis roll ka tööturu- ja sotsiaalpoliitikal. Keskmine palk ei suutnud 2022. aastal inflatsiooniga sammu pidada.

¹ Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitused, milles käsitletakse riiklikke reformikavasid ja esitatakse nõukogu arvamused 2022. aasta stabiilsusprogrammide kohta (ELT C 334, 1.9.2022, lk 1, 35, 44, 52, 60, 70, 96, 104, 112, 120, 128, 146, 154, 162, 181, 197, 205, 213, 221).

Edaspidi tuleb palgasuundumusi hoolikalt tasakaalustada, et kaitsta palgatöötajate ostujõudu, keskendudes madalapalgalistele, ja vältida samal ajal ohtu, et palgad soodustavad inflatsiooni ja süvendavad tekkivaid konkurentsierinevusi euroalal ja kogu maailmas. Kvaliteetse tööhõive edendamine võib aidata hoida ülal ka tarbimist. Sotsiaalpartnerite aktiivne kaasamine aitab tuvastada probleeme, sealhulgas rahaliiduga seotud konkreetseid probleeme, parandab poliitikalahendusi ning tagab laiemat isevastutust majandus- ja sotsiaalpoliitika tegevuskava eest. Pakkumise poolel võetavad poliitikameetmed võivad samuti aidata vähendada inflatsiooni, kiirendades alternatiivsete energiaallikate kasutuselevõttu, suurendades konkurentsi ja tõhustades innovatsiooni, parandades ressursside jaotust ja toetades tootlikkuse kasvu. Ühtlasi tuleb pidevalt jälgida finantsstabiilsust ohustavaid riske.

- (4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/241¹ loodud taaste- ja vastupidavusrahistu (edaspidi „rahastu“) ning ühtekuuluvuspoliitika fondid on peamised vahendid euroala vastupidavuse tugevdamiseks ja lähenemise toetamiseks. Rahastu rakendamine euroala liikmesriikides edeneb kavakohaselt ning pärast eesmärkide ja sihtide täitmist on eelmaksetena välja makstud üle 136 000 000 000 euro. Ühtekuuluvuspoliitika programmidest on euroala liikmesriikidele alates pandeemia puhkemisest makstud välja üle 82 000 000 000 euro. Rahastu ning ühtekuuluvuspoliitika fondid aitavad euroala poliitikaprioriteetide saavutamisele kaasa mitmel moel: mõlemad toetavad majandustegevust lisainvesteeringutega ning pikemas perspektiivis peaksid kavandatud investeeringud ja struktuurireformid toetama rohe- ja digipööret, stimuleerides samal ajal tootlikkuse ja potentsiaalse toodangu kiiremat kasvu ning suurendades liikmesriikide vastupidavust. Suur osa rahastu raames tehtud investeeringutest ja reformidest on olulised varasemates euroala soovitustes kindlaks määratud poliitikaprioriteetide rakendamiseks. Seega on reformide tempo säilitamiseks oluline jätkata kokkulepitud reformide ja investeeringute elluviimist vastavalt kavandatud ajakavale.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahistu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

- (5) Komisjoni 22. novembri 2022. aasta teatistes sisalduvas iga-aastases kestliku majanduskasvu analüüsis esitatakse järgmise aasta peamised poliitikaprioriteedid ja vastavad suunised, et tagada liidu tasandil järjepidev majanduspoliitiline reageerimine. Iga-aastane kestliku majanduskasvu analüüs on üles ehitatud konkurentsivõimelise kestlikkuse neljale mõõtmele, nimelt keskkonnakestlikkus, õiglus, tootlikkus ja makromajanduslik stabiilsus, ning on kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kestliku arengu eesmärkidega. Lisaks esitatakse 22. novembril 2022 avaldatud häiremehhanismi aruandes komisjoni analüüs sellise võimaliku makromajandusliku tasakaalustamatuse kohta, mis võib takistada liikmesriikide majanduse, majandus- ja rahaliidu ning liidu kui terviku nõuetekohast toimimist.
- (6) Inflatsiooni kiire kasv viimasel aastal on tinginud rahapoliitilise kursi kiire kohandamise kogu maailmas. EKP alustas rahapoliitika normaliseerimist eesmärgiga tagada, et inflatsioon naaseks aegsasti keskpika perioodi eesmärgi (2 %) juurde. Samuti märkis EKP, et intressimäärade normaliseerimist jätkatakse, võttes arvesse majandusandmete arengut. Tarnepiirangutel on oluline roll hiljutises inflatsioonitõusus ning inflatsioonierinevused muudavad rahapoliitika elluviimise keerulisemaks. Poliitilise kursi ühtlane ülekandumine kogu euroalal on rahapoliitika eesmärgi täitmise eeltingimus.

- (7) Euroala eelarvepoliitika, mõõdetuna esmaste netokulude muutusena keskmise potentsiaalse majanduskasvu suhtes, oli komisjoni arvates 2022. aastal ekspansiivne ja 2023. aastal üldiselt neutraalne, kuid muutub ekspansiivseks täiendavate energiatoetusmeetmete jõustamise või praeguste selliste meetmete pikendamise korral 2023. aasta jooksul. Eelarvepoliitika kujundamisel tuleks 2023. aastal vältida praeguste tarnešokkide inflatsioonimõju võimendamist ning nii riikide tasandil kui ka euroalal tervikuna ei ole majandusele laiapõhjalise fiskaalse impulsi andmine õigustatud. Olukord on eriti terav liikmesriikidel, kus on kõrge alusinflatsioon, võttes arvesse ka tõsiseid majanduslikke ja sotsiaalseid raskusi, mida põhjustab palgatöötajate, eelkõige madalapalgaliste töötajate ostujõu vähenemine. Lisaks peaks eelarvepoliitika jääma konservatiivseks ja sel puhul tuleks kombineerida suuremad investeeringud esmaste jooksvate netokulude kasvu kontrolliga. Selles kontekstis on rahastu vahendite kasutuselevõtu ja riiklikult rahastatavate investeeringute prognoositav suurenemine liikmesriikides kooskõlas vajadusega suurendada avaliku ja erasektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse. Samal ajal aitaks paindlik eelarvepoliitika reageerida suurele ebakindlusele ja majandusväljavaateid ohustavatele olulistele langusriskidele, kahjustamata samal ajal stiimuleid energiasüsteemi ümberkujundamiseks. COVID-19 pandeemia tagajärjeks on väga suur võlakoormus euroalal ning kuigi valitsemissektori võlg peaks prognooside kohaselt vähenema, jääb see pandeemiaeelsest tasemest siiski palju kõrgemaks. Lühiajalised kestlikkusriskid on küll üldiselt vähenenud, kuid mitmes liikmesriigis on riskid keskmises ja pikas perspektiivis endiselt suured ning intressimäärade tõusuga võlatase eeldatavasti järk-järgult suureneb.

- (8) Energiahindade tõusule reageerimiseks on euroala liikmesriigid võtnud hädaolukorra meetmeid, mille maht on 2022. aastal hinnanguliselt 1,25 % SKPst ja 2023. aastal kuni 1 % SKPst, kusjuures meetmete mahu prognoositav langus sõltub energiahinna muutustest ja seotud meetmete kavandatud vähendamisest. Komisjoni talituste 2022. aasta sügise majandusprognoosi kohaselt on seni võetud meetmete peamine eesmärk leevendada hinnatõusu ja keskmiselt ainult 20 % meetmetest on suunatud sissetulekumeetmed. Selliste toetusmeetmete eelarvekulu tuleb piirata, võttes samal ajal arvesse nende jaotuslikku mõju sissetulekuvahemike lõikes, mõju energianõudlusele ja rohepöördesse tehtavatele investeeringutele, võimalikke moonutusi ühtsel turul ja negatiivset ülekanduvat mõju liikmesriikide vahel. Selleks on oluline leppida kokku ühises käsituses. Eelkõige võiks analüüsida hästi läbimõeldud kahetasandilist energiahinnamudelit, mille puhul tagatakse haavatavatele tarbijatele reguleeritud hinnad kuni teatava tarbimistasemeni, ja muid skeeme, mis võimaldavad saavutada sarnaseid eesmärke, võttes arvesse riikide eripära. Lisaks võiks kaaluda asjakohaseid viise toetusmeetmete lõpetamiseks energiahinnasurve vähenemisel. Lisaks ajutistele energiameetmetele võivad aidata energiasõltumatust ja -julgeolekut ning rohepööret tugevdada ka avaliku ja erasektori investeeringud. Alates üleilmsest finantskriisist on euroalal nii era- kui ka avaliku sektori investeeringute tase olnud madal.

COVID-19 kriisile reageerimiseks võetud poliitikameetmed koos taasterahastu „NextGenerationEU“ erakorralise toetusega on aidanud säilitada avaliku sektori investeeringute taset, millel on positiivne mõju potentsiaalsele majanduskasvule, eriti liikmesriikides, kus valitsemissektori võlakooormus on suurim. Kestliku ja sidusa majanduskasvu tagamiseks ning rohe- ja digipöörde elluviimiseks on üliolulised täiendavad era- ja avaliku sektori investeeringud, eelkõige taaste- ja vastupidavuskavade, ühtekuuluvuspoliitika programmide ning liikmesriikide poolt 2023. aasta juuniks ajakohastatavate riiklike energia- ja kliimakavade rakendamise kaudu.

- (9) Komisjon avaldas 9. novembril 2022 teatise ELi majandusjuhtimise raamistiku reformimise suuniste kohta, et parandada majandusjärelvalve ja poliitika koordineerimise tulemuslikkust liidus. Nimetatud teatise eesmärk on kindlaks määrata makromajandusliku ja eelarvejärelvalve lihtsam ja integreeritud struktuur, et tagada võla jätkusuutlikkus ning edendada kestlikku ja kaasavat majanduskasvu. Kõnealuse teatise põhielementide eesmärk on lihtsustada raamistikku, suurendada riikide isevastutust ja tugevdada nõuete täitmise tagamist. Kõnealuses teatises pannakse ette, et eelarvekurss tuleks esitada liikmesriikide keskpika perioodi eelarve- ja struktuurimeetmete kavades läbipaistvas ühises liidu raamistikus. Nendes kavadesse, mille võtab vastu nõukogu, koondatakse eelarve-, reformi- ja investeerimiskohustused, mis toetavad võla jätkusuutlikkust ja kestlikku majanduskasvu ning võtavad arvesse liidu ja riikide prioriteete. Riiklikus keskpika perioodi eelarve- ja struktuurimeetmete kavas esitatud reformi- ja investeerimiskohustused võimaldaksid pikemat eelarve kohandamise perioodi.

Säilitades aluslepingus sätestatud kontrollväärtused 3 % SKPst puudujäägi puhul ja 60 % SKPst võla puhul, tugineks raamistik riskipõhisemale järelevalvele, mis keskendub võla jätkusuutlikkusele. Makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse puhul on oluline jätkata makromajandusliku tasakaalustamatuse käsitlemist koordineeritud ja tasakaalustatud viisil. Komisjoni teatistes pakutakse välja rohkem tulevikku suunatud raamistik, et tekkivaid riske saaks tuvastada võimalikult varakult. Tasakaalustamatuse esinemise hindamine põhineks endiselt kolmel kriteeriumil: tõsidus, muutumine ja poliitikameetmed. Hindamisel võetaks aga rohkem arvesse muutumise kriteeriumi ja asjaomase liikmesriigi poliitikameetmeid.

- (10) Tänu COVID-19 kriisi ajal võetud poliitikameetmetele on euroala tööturg olnud märkimisväärselt vastupanuvõimeline. 2022. aasta esimeses kvartalis ületas töötundide koguarv pandeemiaeelse taseme ja tööhõive kasvas kogu 2022. aasta esimeses pooles, jõudes 2022. aasta teises kvartalis rekordtasemele, nii et töötuse määr langes 6,8 %-ni, mis on madalaim tase alates euro kasutuselevõtust. Siiski on veel arenguruumi naiste, noorte ja eakate, puudega inimeste ja haavatavate elanikkonnarühmade tööturule integreerimisel. Edaspidi peaks majandustegevuse prognoositav aeglustumine pärssima tööhõiveväljavaateid ning töötuse määra 2023. aastal pisut suurendama. On vähe tõendeid selle kohta, et COVID-19 kriis oleks põhjustanud tööjõu pakkumise ja nõudluse mittevastavuse probleemide struktuurset süvenemist.

Tööturunäitajates on liikmesriigiti ja sektoriti siiski suuri erinevusi. Alates 2019. aastast on töökohti loodud kõige rohkem infotehnoloogia ja kutseteenuste vallas, samal ajal kui transpordi, majutuse ja tootlustuse vallas on täheldatud töökohtade kadu. Ka demograafilised muutused mängivad tõenäoliselt rolli euroala tööturgude pingestumisel. Asjakohased ja tulemuslikud investeeringud kvaliteetsesse haridusse ja koolitusse igas vanuses on väga olulised praeguse ja tulevase oskuste nappuse leevendamiseks ning rohe- ja digipöörde toetamiseks. Palgakasv jätkus 2022. aastal teataval määral, mis tõi üldkokkuvõttes kaasa tööjõu ühikukulu kasvu. Üldiselt jäi see siiski mõõdukaks ja jääb prognooside kohaselt inflatsioonist tublisti allapoole. Töötajate reaalpalk peaks 2022. aastal vähenema 2,8 % ja 2023. aastal veel 0,9 %, enne kui see 2024. aastal osaliselt taastub. Kindlad inflatsiooniootused on esmatähtsad, leevendamaks riski, et palganõuete kiire kasv suurendab inflatsiooni veelgi.

- (11) Struktuurireformid, sealhulgas need, mis viiakse ellu Euroopa rohelise kokkuleppe või rohe- ja digireformide osana ning mida toetatakse rahastust, eriti pärast Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/435¹ tehtud muudatusi määrusesse (EL) 2021/241, et rakendada komisjoni 18. mai 2022. aasta teatistes esitatud kava „REPowerEU“, on esmatähtsad ühtse turu ja euroala majanduse vastupidavuse tugevdamiseks. Sellega seoses on samuti tähtis viia ellu nõukogu 2022. aasta Euroopa poolaasta raames soovitatud riigipõhiseid reforme. Ettevõtluskeskkonna edasine parandamine, sealhulgas vähendades investeerimis- ja kapitali ümberpaigutamise tõkkeid, avaliku halduse ajakohastamine, lubade andmise kiirendamine, kaitstes samal ajal keskkonda, ja piiravate õigusraamistike kaotamine, võivad suurendada tootlikkust ja majanduskasvu. Reformid koos investeeringutega on väga olulised rohe- ja digipöörde elluviimiseks, eelkõige et parandada energiatõhusust, toetada üleminekut kliimaneutraalsusele, suurendada taastuvenergia pakkumist ja kasutuselevõttu ning toetada ümberõpet ja oskuste täiendamist. Energiahindade kiire ja püsiva tõusu tõttu on energiamahukate tööstusharude ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate ärimudelid sattunud surve alla, mis mõjutab töökohti ja inimkapitali. Tõhus maksejõuetuskord võib toetada üleminekut ja hõlbustada ressursside ümberpaigutamist. Maksejõuetuskorrad on euroalal endiselt väga erinevad ning nende tulemuslikkuse suurendamine ja ühtlustamine toetaks majanduse kohendamist ja ühtset kapitaliturgu.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1).

- (12) Pangandussektor pidas 2022. aastal üldiselt hästi vastu. Kuigi euroala pangandussektor tervikuna on hästi kapitaliseeritud ja kasumlikkus on alates 2021. aastast paranenud, võib makromajandusliku väljavaate järsk halvenemine koos laenuvõtjate kulusid suurendavate kõrgemate intressimääradega tuua kaasa varade kvaliteedi vähenemise. Krediidi kättesaadavuse vähenedes on oluline aegsasti jälgida riske, ennetavalt kaasata võlgnikke ja aktiivselt hallata viivislaene, et säilitada pankade suutlikkus rahastada majandust. Krediidiasutuste vastupidavust võivad kahjustada struktuursed tegurid, sealhulgas ülevõimsus ja uutest finantsteenuste osutajatest tulenev konkurents. Finantsturgudel võivad esile kerkida ka muud riskid. Eelkõige võivad kõrgemad riskipreemiad ja likviidsustingimuste halvenemine viia varade hinna languseni. Lisatagatise nõuete tõttu võib see lisaks likviidsusprobleemidele, millega mõned energiaettevõtted on juba kokku puutunud, põhjustada täiendavat survet. Hoolega tuleb jälgida ka seda, kuidas elamu- ja ärikinnisvaraturud reageerivad kõrgematele intressimääradele, sest väiksem nõudlus ja võla teenindamise suutlikkuse halvenemine võivad avaldada survet kinnisvarahindade languseks ja võimendada tsüklilisi riske, eelkõige euroala liikmesriikides, kus kodumajapidamiste võlatase on kõrgem. Lisaks tuleb rohkem tähelepanu pöörata suurenenud küberriskidele ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2022/2554¹ tugevdab finantsettevõtete vastupidavust info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga seotud riskide suhtes. Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu andis 2022. aasta septembris välja soovitusel ESRB/2022/7 esitatud hoiatuse, milles paluti erasektori asutustel, turuosalistel ja asjaomastel ametiasutustel jätkata ettevalmistusi äärmuslikeks riskistsenaariumideks.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2554, mis käsitleb finantssektori digitaalset tegevuskerksust ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1060/2009, (EL) nr 648/2012, (EL) nr 600/2014, (EL) nr 909/2014 ja (EL) 2016/1011 (ELT L 333, 27.12.2022, lk 1).

- (13) Eurorühm leppis 2022. aasta juunis kokku, et pangandusliidu väljakujundamiseks tehtavas töös tuleks viivitamatu sammuna keskenduda pankade kriisiohje ja riiklike hoiuste tagamise skeemide ühise raamistiku tugevdamisele, et luua kord, mis sobib igat liiki pankade jaoks. Seejärel võttis eurorühm kohustuse vaadata läbi pangandusliidu olukord ja määrata konsensuse alusel kindlaks muude lahendamata küsimustega seotud võimalikud täiendavad meetmed pangandusliidu tugevdamiseks ja väljakujundamiseks. Komisjon on teatanud, et kavatses 2023. aasta esimeses pooles esitada seadusandliku ettepaneku kriisiohje ja hoiuste tagamise raamistiku kohta. Kriisiohje ja hoiuste tagamise raamistiku muutmine võib suurendada euroala pangandussektori vastupidavust. Samuti on komisjon teatanud, et ta esitab 2023. aasta esimeses pooles seadusandliku ettepaneku, millega kehtestatakse digieuro ja reguleeritakse selle põhiaspekte, mille kohta peavad tegema otsuse kaasseadusandjad. Võimaliku otsuse digieuro emiteerimise kohta teeb EKP nõukogu pärast võimaliku realiseerimisetapi lõppu. Digiraha, mis täiendaks tavaraha, võib tuua euroala majandusele mitmesugust kasu. See toetaks eelkõige majanduse digitaliseerimist ja innovatsiooni maksete vallas, tugevdades samal ajal euro rahvusvahelist rolli. Digieuro arendamine võib ka praegust geopoliitilist olukorda arvesse võttes aidata suurendada euroala ja liidu majanduslikku ja finantsautonoomiat,

SOOVITAB euroala liikmesriikidel võtta aastatel 2023–2024 individuaalselt, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade rakendamise kaudu, ja eurorühmas ühiselt järgmisi meetmeid.

- 1) Hoiduda 2023. aastal kogunõudluse laiapõhjalisest toetamisest, keskendudes samal ajal rohkem eelarvemeetmetele, millega leevendatakse kõrgete energiahindade mõju haavatavatele kodumajapidamistele ja elujõulistele ettevõtetele, ning säilitades paindlikkuse kiiresti muutuva olukorraga kohaneda, kui see on vajalik. Jätkata liikmesriikide eelarvepoliitika koordineerimist, et säilitada võla jätkusuutlikkus ja suurendada kestlikul viisil kasvupotentsiaali, hõlbustades seeläbi ka rahapoliitika ülesannet tagada, et inflatsioon naaseks aegsasti Euroopa Keskpanga keskpika perioodi eesmärgi (2 %) juurde. Leppida kokku ühises käsituses ja eelkõige kaaluda laiapõhjaliste hinnameetmete asendamist hästi läbimõeldud kulutõhusa kahetasandilise energiahinnamudeliga, mis tagab stiimulid energiasäästuks, või muude skeemidega, mis võimaldavad saavutada sarnaseid eesmärke, võttes arvesse riikide eripära, ning kaaluda asjakohaseid viise toetusmeetmete lõpetamiseks energiahinna surve vähenemise korral. Määrata kindlaks asjakohaselt diferentseeritud keskpika perioodi eelarvestrateegiad järkjärgulise ja kestliku konsolideerimise ning investeeringute ja reformide kaudu, et saavutada keskpikas perspektiivis usaldusväärne eelarvepositsioon.

- 2) Säilitada mahukad avaliku sektori investeeringud ja soodustada erasektori investeeringuid, mida on vaja majandusliku ja sotsiaalse vastupidavuse suurendamiseks ning rohe- ja digipöörde toetamiseks, sealhulgas energiatõhususe parandamiseks ja taastuvatele energiaallikatele üleminekuks. Rakendada ühtekuuluvuspoliitika programme ning taaste- ja vastupidavuskavasid, tagades reformide ja investeeringute õigeaegse elluviimise, ning tagada, et kavade ajakohastamine on sihipärane, võttes arvesse muutuvat majandusolukorda, samal ajal üldist ambitsiooni vähendamata. Võtta täiendavaid meetmeid, sealhulgas taaste- ja vastupidavuskavade „REPowerEU“ peatükkide ning riiklike energia- ja kliimakavade kaudu, et kiirendada energiasüsteemi ümberkujundamist ja suurendada liidu energiasõltumatust.
- 3) Toetada riiklike tavade kohaselt ja sotsiaalpartnerite rolli austades palgasuundumusi, mis leevendavad palgatöötajate, eelkõige madalapalgaliste töötajate ostujõu vähenemist, võttes samal ajal arvesse tootlikkuse arengut keskpikas perspektiivis ja piirates teisest mõju inflatsioonile. Töötada vastavalt vajadusele välja sotsiaalabisüsteemid või kohandada neid, et aidata haavatavatel kodumajapidamistel tulla toime energiašoki ning rohe- ja digipöördega ning leevendada suurenenud vaesusriski. Parandada veelgi aktiivset tööturupoliitikat ning võtta meetmeid oskuste nappuse leevendamiseks ja kvaliteetse tööhõive edendamiseks. Tagada, et sotsiaalpartnerid kaasatakse tulemuslikult poliitika kujundamisse, ja tugevdada sotsiaaldialoogi.

- 4) Tagada, et energiakriisi tõttu finantssurve alla sattunud ettevõtjatele, eelkõige väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele, antav toetus oleks kulutõhus, ajutine ja suunatud elujõulistele ettevõtjatele. Toetus peaks säilitama energiatõhususe ja taastuenergia stiimulid, tagades samal ajal võrdsed tingimused ja ühtse turu terviklikkuse, sealhulgas riigiabi ajutise kriisiraamistiku kaudu. Parandada ettevõtluskeskkonda, eelkõige tõhustades konkurentsivõimet ja suurendades maksejõuetusraamistike tõhusust, tagamaks, et need toimivad pankroti ja äriühingute restruktureerimise korral tõhusalt ja piisavalt kiiresti. Aidata kaasa kapitaliturgude liidu suunas liikumisele.
- 5) Säilitada makromajanduslik finantsstabiilsus, hoida majanduse krediidikanalid avatuna ja vältida finantsvaldkonna killustatuse riski. Jälgida riske, mis on seotud eelkõige pingetega energiasektoris, finantstingimuste karmistamisega, viivisnõuetega, erasektori võlakoormusega ja kinnisvaraturgude arenguga. Jätkata tööd pangandusliidu väljakujundamiseks, võttes järgmise sammuna ette praeguse kriisiohje ja hoiuste tagamise raamistiku reformi. Jätkata aktiivset osalemist ettevalmistustöös digieuro potentsiaalseks kasutuselevõtuks.

Majandus- ja rahaliidu süvendamiseks võetavate edasiste sammude puhul tuleks võtta arvesse kogemusi, mis on saadud COVID-19 kriisile reageerimiseks võetud liidu ulatuslike majanduspoliitiliste meetmete kavandamisel ja rakendamisel. Kiirete edusammude tegemine majanduse juhtimise hindamisel on majanduspoliitika koordineerimise tõhustamiseks esmatähtis. Edusamme majandus- ja rahaliidu süvendamisel tuleks jätkata, austades täielikult liidu ühtset turgu ning tehes seda euroalaväliste liikmesriikide suhtes avatud ja läbipaistval viisil.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*
